

مرضیه بختیاری

هنرآموز رشته نقاشی، کارشناسی ارشد نقاشی

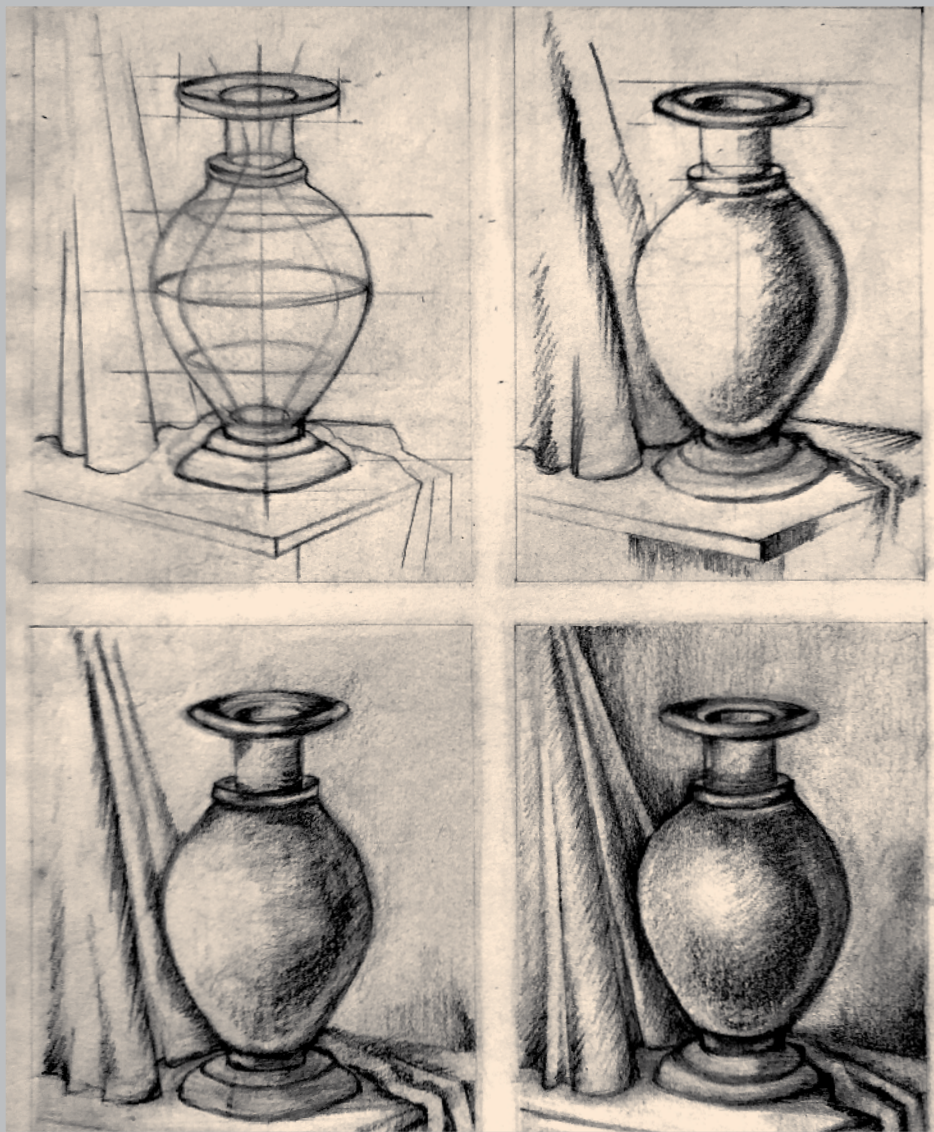
بازرهای طراحی

مقدمه

غالباً شنیده‌ایم که طراحان دارای ذوق و استعداد فطری هستند. اما تجربه نشان داده است، هنرمندان تأثیرگذار همواره بر اثر اشتیاق در فراگیری هنر، تلاش و سخت‌کوشی، و تمرین مداوم نامدار شده‌اند. به عبارت دیگر، «طراحی کردن» یک مهارت آموختنی و اکتسابی است. اگر شما طراحی کرده‌اید و طرح‌هایتان ضعیف‌اند، شاید به این دلیل باشد که شما به درستی از دستورالعمل‌های این مهارت استفاده نکرده‌اید. به کارگیری دانش و قوانین طراحی هنگام انجام تکالیف و مداومت در طراحی کردن باعث تقویت این مهارت می‌شود. در سال‌های متمادی که به طراحی کردن و آموزش آن مشغول هستیم، متوجه ویژگی‌ها و قوانینی شده‌ام که استفاده از آن‌ها برای هنرجویان موفقیت مهمی تلقی می‌شود. نمودار ۱ این ویژگی‌ها را نشان می‌دهد. در ادامه به توضیح مختصری در مورد هر کدام از این ویژگی‌ها می‌پردازیم.

کلیدواژه‌ها:

یادگیری، آموزش، مهارت، تقویت حافظه، نگاه کردن، تمرین و تکرار

رازهای طراحی

داشتن هدف

خواستن و مشتاق بودن

برنامه‌ریزی هدفمند

طراحی از موضوعات مورد علاقه خود

تمرکز داشتن

تکرار و تمرین

به‌کارگیری ابزار، زمینه‌ها و ابزار کمکی
دارای کیفیت و مخصوص طراحی

نمودار (۱)

افراد وجود دارد که سبب می‌شود، هنرجو دیگر به تلاش ادامه ندهد و یا با جدیت تلاش نکند. گاهی هنرجویان برخلاف تصورشان در آغاز آموزش، طراحی و نقاشی را کاری دشوار می‌بینند. در نتیجه با کاری توان‌فرسا روبه‌رو می‌شوند اما در اعماق وجودشان هنوز هم می‌خواهند به سعی و تلاش ادامه دهند. این ویژگی همان حس است که به شما مجال رشد و عشق به تمرین و بهبود مهارت‌های هنری‌تان را خواهد داد و «اشتیاق» نامیده می‌شود.

۳. برنامه‌ریزی هدفمند

برنامه آموزشی توسط مربی، هنرآموز، کتاب و یا فیلم آموزشی ارائه می‌شود. بهتر است هنرجو با برنامه آموزشی

۱. داشتن هدف

شما می‌خواهید چه شغلی داشته باشید؟ خودتان را در چه جایگاهی تجسم می‌کنید؟ برای آینده چه هدفی دارید؟ شغلی که برای خودتان در نظر گرفته‌اید، به کدام مهارت‌ها نیاز دارد؟ این‌ها سؤالاتی هستند که پاسخ‌دادن به آن‌ها نشانه داشتن هدف است و پاسخ‌های درست، شما را تشویق و راهنمایی خواهند کرد تا برای انتخاب مهارت و فراگیری آن در مسیر هدف قرار بگیرید و به آرزوهایتان نزدیک‌تر شوید.

۲. خواستن و مشتاق بودن

اغلب مردم به هنر علاقه دارند، ولی دوست داشتن با مشتاق بودن تفاوت دارد. خواستن به معنای اشتیاق بسیار برای رسیدن به مقصود و عبور از راه‌های گوناگون و دشوار برای دستیابی به هدف است. در ابتدای آموزش هر مهارتی امکان دلسردشدن

بالایی برخوردارند، بدین معنا که هنگام طراحی، علاوه بر داشتن یک تصویر کلی از موضوع، چشمانی تیزبین برای مشاهده جزئیات دارند. آن‌ها هنگام طراحی کردن از تمرکز و به خاطر سپردن استفاده می‌کنند. این امر موجب ثبت موضوع در ذهن و سپس اجرای آن به شیوه‌ای ماهرانه می‌شود. همه ما در دبستان حرف‌های الفبا را با شناخت شکل‌هایشان آموخته‌ایم. زمانی که آن‌ها را به خاطر سپردیم، این شکل‌ها در ذهن ما ثبت و ذخیره شدند و هر زمان که بدان‌ها نیاز داشته باشیم، قابل یادآوری هستند. این توانایی یادآوری اطلاعات است که ما را از یادگیری مجدد حرف‌های الفبا هنگام خواندن باز می‌دارد و همین روند برای ثبت فرم و شکل اشیای پیرامون نیز به کار می‌رود.

ذهنتان برای هر شیء شکل خاصی را ثبت می‌کند و آن شکل را هر موقع که لازم شود، به خاطر می‌آورد. تکرار این امر تقویت حافظه را موجب می‌شود. زمانی که طراحی می‌کنید، این شکل ثبت شده است که روی کاغذ مجدداً خلق می‌شود. اما ممکن است ویژگی‌های منحصر به فرد شیء را دقیقاً و با جزئیات در ذهن ثبت نکرده باشید. به همین دلیل شکلی که طراحی می‌کنید، ممکن است شبیه آن شیء نشود. این یعنی الگوی ذهنی ثبت شده اکثر اشیائی که

همراه شود و به تمرین پردازد. اگر در کلاسی شرکت کردید که به شما گفته شد چیزی را به یک روش خاص طراحی کنید، اما روش‌ها، اصول و قوانین کار را برای شما بازگو نکردند و شما در انجام طراحی موفق نشدید، نگران نباشید و دلسرد نشوید. در واقع یادگیری هر مهارتی مستلزم آموزش است که براساس یک برنامه‌ریزی صحیح و ارائه راهکارها تنظیم شده باشد. اگر قرار بود که فراگیری یک مهارت بدون واسطه برنامه آموزشی انجام شود، هنرجویان خود به تنهایی آن را انجام می‌دادند، در حالی که داشتن دستورات عمل و راهنمای آموزشی خوب یکی از راه‌های موفقیت محسوب می‌شود و می‌تواند فرد را از سردرگمی و هدر دادن زمان و امکانات برهاند.

۴. طراحی از موضوعات مورد علاقه خود

برای اینکه اشتیاقتان به یادگیری طراحی و نقاشی بیشتر شود، بهتر است از موضوع‌های مورد علاقه خود که در عین حال ساده هم هستند، طراحی کنید تا سر ذوق بیاید و دلسرد نشوید.

۵. تمرکز داشتن

بهترین طراحان کسانی هستند که از تمرکز

بهترین طراحان کسانی هستند که از تمرکز بالایی برخوردارند، بدین معنا که هنگام طراحی، علاوه بر داشتن یک تصویر کلی از موضوع، چشمانی تیزبین برای مشاهده جزئیات دارند

**اگر چشم‌هایتان
را آموزش دهید
و پیرامون خود را
به خوبی بشناسید،
خواهید توانست
موضوع مورد نظر
خود را به درستی
طراحی کنید**

در انتخاب سوژه و طراحی کردن انجام دهید. سوژه مورد نظر خود را انتخاب و بررسی کنید، جزئیات و ویژگی‌هایش را به دقت بنگرید و به ذهن بسپارید، و سپس طراحی کنید. همچنین، مانند پرورش‌دهنده‌اسب که همواره شناخت و آگاهی خود را برای کسب مهارت در شغلش گسترش می‌دهد، شما نیز باید شناخت و درک خود را به‌منظور طراحی کردن سوژه مورد علاقه‌تان ارتقا دهید. تغییر در دیدن، رویداد مهمی را در نگاهتان ایجاد می‌کند. در طراحی، این رویداد مهم با آموزش اتفاق می‌افتد. زمانی که چشمانتان را به تشخیص اطلاعات مهم و کلیدی عادت داده باشید، اجرای موضوع آسان‌تر و طرح‌هایتان از کیفیت بهتری برخوردار خواهند شد.

۶. تکرار و تمرین

برای اینکه در هر کاری موفق باشید، به تمرین و تکرار قوانینی که آموزش دیده‌اید، نیاز دارید. مداومت در طراحی، راز موفقیت محسوب می‌شود. هر اندازه تمرینات شما بیشتر باشند، سرعت عملتان نیز بالاتر می‌رود و در نتیجه در روند طراحی کردنتان شاهد رشد و بهبود خواهید بود. همان‌طور که در مدرسه طی سال‌ها تحصیل آموخته‌اید که با کلمات جمله بسازید و با جمله‌ها انشا و سپس داستان بنویسید، و

قصد طراحی‌شان را دارید، به‌طور دقیق و با جزئیاتی که برای واقعی‌تر جلوه دادن شیء لازم است، در ذهن شما ثبت نشده است. زمانی که برای اولین بار شروع به طراحی می‌کنید، دایرةالمعارف ذهنی شما بسیار محدود و ناپخته است و درک شما از پیرامونتان تحت‌تأثیر ذهنیت گذشته که آموزش ندیده است، قرار دارد. به همین سبب طرح‌هایتان واقعی به نظر نمی‌رسند.

اگر چشم‌هایتان را آموزش دهید و پیرامون خود را به خوبی بشناسید، خواهید توانست موضوع مورد نظر خود را به درستی طراحی کنید. به‌عنوان یک هنرمند، شما باید بتوانید شناخت و درک خود را از یک سوژه افزایش دهید و آنچه را که می‌بینید، به‌وضوح بیان کنید. برای مثال، خود را با یک پرورش‌دهنده‌اسب مقایسه کنید. شما اسب را نگاه می‌کنید و آن را زیبا می‌بینید، اما پرورش‌دهنده‌اسب، تمام جزئیاتی را که موجب می‌شوند این اسب زیبا به نظر برسد و با اسب‌های دیگر متفاوت باشد، به سرعت بیان می‌کند. شما باید با چشمان یک جست‌وجوگر به دیدن سوژه‌های پیرامونتان بپردازید. همان‌گونه که برای خرید کفش و یا لباس دلخواه به فروشگاه می‌روید و در میان صدها مغازه و هزاران کفش، یک کفش را با دقت بررسی و انتخاب می‌کنید، همین عمل را نیز باید

تیره را می‌توان با آن‌ها ترسیم کرد. مدادهای سخت‌تر با علامت، H، سطح‌های کمرنگ ایجاد می‌کنند که برای سایه‌های بسیار روشن مناسب هستند. در آغاز کار طراحی حتماً از مداد نوک‌تیز استفاده کنید. تجربه نشان داده است که تیزی نوک مداد ارتباط مستقیمی با موفقیت در طراحی دارد.

۲. کاغذ مخصوص طراحی با ضخامت‌های متفاوت در انواع بافت‌دار، صیقلی، گراف، رنگی، پوستی و کالک در بازار موجود است. سعی کنید در طراحی متناسب با موضوع از انواع کاغذها استفاده کنید. کاغذ یکدست و نرم برای طراحی پوست صورت، شیشه و سطح‌های درخشان مناسب است، از کاغذ زبر و بافت‌دار با ضخامت‌های گوناگون برای طراحی منظره‌ها، حیوانات، صخره، سنگ و کوه می‌توان استفاده کرد، زیرا بافت کاغذها در ظاهر نهایی طرح تفاوت چشمگیری ایجاد می‌کند.

کاغذ ضخیم به پاک‌کن‌ها حساس نیست و فرصتی را در اختیار شما می‌گذارد که اشتباه‌هایتان را بدون به خطر انداختن طراحی تصحیح کنید. ابزارهای کمکی طراحی که شامل مدادتراش و کاتر، محوکن (از خمیر فشرده تهیه می‌شود و از سر و پهلوی آن می‌توان برای یک‌دست کردن سایه‌ها و محو کردن خط‌های ظریف استفاده کرد)، پاک‌کن‌های خمیری و پلاستیکی

یا با تمرین و تکرار در نوشتن به دست‌خطی خوش رسیده‌اید، در طراحی نیز با ترسیم خط‌ها، ایجاد نور و سایه، کشیدن اشیای ساده، و سپس سایه‌روشن زدن و حجم‌پردازی، از موضوع انتخابی، مداومت در تمرین آن‌ها، تکرار تکلیف‌ها و کاربرد اصول طراحی به شما کمک می‌کند آثاری ارائه کنید که ماهرانه‌تر خلق شده‌اند.

۷. به کارگیری ابزار، زمینه‌ها و ابزار کمکی دارای کیفیت و مخصوص طراحی

برای تهیه وسایل طراحی، خودتان به فروشگاه‌های مخصوص وسایل طراحی و نقاشی بروید، با ابزار تخصصی آشنا شوید. به‌جای خرید از مغازه لوازم‌التحریر نزدیک منزلتان از فروشگاه‌های تخصصی‌تر خرید کنید. اگر مبتدی هستید، بهترین ابزار را فراهم کنید، زیرا استفاده از ابزار تخصصی تفاوت چشم‌گیری در طراحی شما ایجاد می‌کند. زمانی که شروع به طراحی می‌کنید، به ابزارهای زیر نیاز دارید:

۱. مدادهای طراحی که با گرافیت‌های نرم با علامت B، HB، B1، B2 و ... B12 مشخص شده‌اند و مدادهای هنری نیز نامیده می‌شوند. گرافیت نرم این مدادها، سطح‌های پررنگ‌تر ایجاد می‌کنند و سایه‌های خیلی

**من هنرجویانی
داشته‌ام که اگر چه
استعداد زیادی
در طراحی کردن
نداشتند، اما شور
و اشتیاق فراوان
به طراحی کردن
داشته‌اند. همچنین،
رعایت رازهایی
که با شما در میان
گذاشتم، سبب
پیشرفت و موفقیت
آن‌ها در طراحی
شده است**

آسان تر خواهد شد و همچنین رسم خط قرینه در طراحی کردن متناسب به شما کمک شایانی می‌کند.

حاصل کلام

متوجه شدید که طراحی کردن کمتر به استعداد ربط دارد، در حالی که تغییر در دیدن و نگاه کردن به دنیای پیرامونتان، با توجه به جزئیات و به خاطر سپردن ویژگی‌های آن، سهم بیشتری را داراست. همچنین، برای طراحی کردن، استعداد فطری مهم‌ترین عامل نیست، زیرا تحقیقات نشان داده است، مهارت طراحی از طریق آموزش نیز کسب می‌شود. در واقع چیزی که شما را یک طراح موفق

می‌کند، اشتیاق به یادگیری هنر، توجه و تلاش در یادگیری قوانین طراحی، تمرین مداوم یک برنامه آموزشی مناسب و صحیح، و به کارگیری ابزار تخصصی است و همچنین استفاده هوشیارانه از همه موارد، مهارت هنری‌تان را برای خلق طرح‌های فوق‌العاده‌تر گسترش خواهد داد.

من هنرجویانی داشته‌ام که اگرچه استعداد زیادی در طراحی کردن نداشتند، اما شور و اشتیاق فراوان به طراحی کردن داشته‌اند. همچنین، رعایت رازهایی که با شما در میان گذاشتم، سبب پیشرفت و موفقیت آن‌ها در طراحی شده است.

و پاک‌کن‌های مدادی، دستمال کاغذی و ابر، انواع خط‌کش، و تخته‌شاسی (به‌عنوان تکیه‌گاه) ابزارهایی هستند که به طراح برای خلق اثرش یاری می‌رسانند. اکنون شما به موضوعی برای طراحی کردن نیاز دارید. این موضوع یا سوژه می‌تواند طبیعت بی‌جان شامل ظرف‌های میوه، گلدان و اشیای دیگر باشد، یا یک عکس و مدل زنده، یا منظره و حیوانات، و یا طراحی از یک تصویر ذهنی باشد. بهتر است ابتدا از موضوع‌های ساده‌تر طراحی کنید. قطعاً رعایت اصول و قوانینی که آموزش دیده‌اید، کار را در آغاز برایتان آسان‌تر خواهد کرد.

محل‌ی مانند یک میز طراحی برای وسایل طراحی و کارتان در نظر بگیرید و مدادها، پاک‌کن‌ها، تراش و دیگر وسایل کارتان را روی آن بگذارید. وسایل کار باید با دقت و سادگی چیده شوند و به‌آسانی قابل دسترس باشند. این امر به شما کمک می‌کند که به‌راحتی و سرعت به طراحی بپردازید و در عین حال اشتیاق و ذوق شما را نیز برمی‌انگیزد.

در ابتدای آموزش طراحی شما با انواع خط (خط‌های راست، منحنی، مورب و شکسته) آشنا می‌شوید. در طراحی، از ترسیم دو خط عمودی و افقی برای خلق یک سطح استفاده می‌شود. با قرار دادن شکل در آن سطح، طراحی کردن هر شیء

* منابع

۱. ژن فرانک، ویلیام اف پاوال (۱۳۹۲). از ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ طراحی. ترجمه عربعلی شروه. انتشارات یساولی. تهران.
۲. دادسون، برت (۱۳۹۰). کلیدهای طراحی. ترجمه عربعلی شروه. انتشارات یساولی. تهران.
۳. ادواردز، بنی (۱۳۹۴). طراحی با سمت راست مغز. ترجمه عربعلی شروه. انتشارات مارلیک. تهران.
۴. دلجو، شریعت (۱۳۸۲). شیوه‌های یادگیری و مطالعه. انتشارات تکوک زرین.
۵. هیلبر، رچینا (۱۳۷۸). قدرت مهارت‌های یادگیری. ترجمه فاطمه فاضلی. انتشارات بصیر. تهران.